

Poslední léta

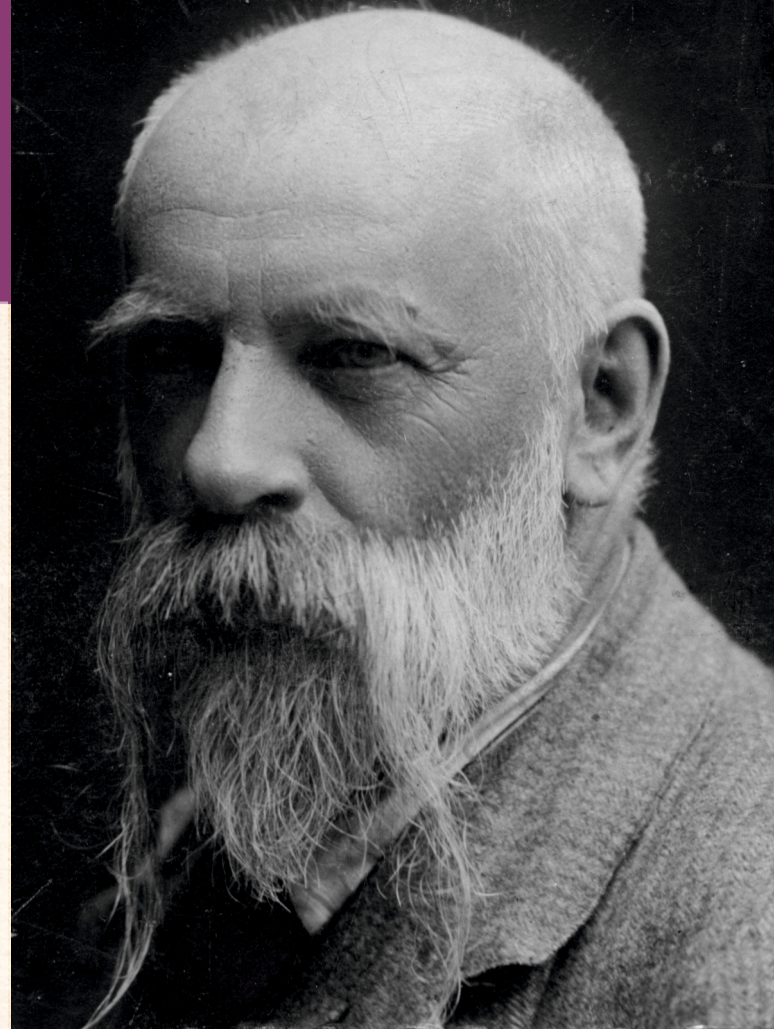
V poslední životní dekádě Jaroslava Vrchlického dochází k podivuhodné obrodě jeho tvůrčích sil. Na Vrchlického v té době silně působila láska k učitelce Justině Vondroušové, tajená i před nejbližším okolím, ale také poezie Walta Whitmana, již překládal. Završením jeho obnoveného uměleckého úsilí byla sbírka básní *Strom života*. Ve verších téměř oproštěných od formalistických gest a kompozičně propojených do promyšleného celku básník rekapituluje svůj život a zdůrazňuje sepětí s rodnou zemí. Odmítá naději na posmrtnou existenci, neboť všechny jeho touhy se již naplnily na této zemi.

Současně se smířlivými verši *Stromu života* však Vrchlický psal rovněž básně posmrtně shrnuté do sbírky *Meč Damoklův*, v nichž probleskují předtuchy blížícího se neštěstí. Ty souvisely i s básníkovým zdravotním stavem, který se začal kolem roku 1900 zhoršovat. Verše mučivé úzkosti z očekávané rány osudu, která co nevidět dopadne, doprovází pochybnost nad lidskými snahami, jež stejně vyústí v marnost a nicotu, zároveň však také v odhodlání pokračovat v tvorbě navzdory nepřízni kritiky. Vedle zahořklých veršů se zde objevují básně podivuhodně pročištěného výrazu a smířené rezignace.

Na vyšehradském Slavíně je vyryt epitaf, který básník složil sedm let před svou smrtí:

**Postůj zde poutníku, v hrobě tom Vrchlický Jaroslav leží,
básníkem doby své byl, mravencem pilností svou,
klenoty nejdražší z ciziny v pokladnu přenes své vlasti,
myšlenkám vlastním však též svoji dal ražbu i kov.
Málo měl na světě štěstí, přátel však, lásky též dosti,
v otčiny půdě teď spí, spokojen, tichý a rád.**

Vrchlický se koupe v Jaderském moři, 1911

S přáteli v Opatii, 1911

Přiznání starého stromu

Ach, víc let než sto padesát
zřím zeleň svou a v trávě rosu,
kdy v snětech svých jsem viděl hrát
před sebou párek starých kosů.

Svá vyváděli mlád'ata
a sami přitom hra, zpěv pouhý...
má duše byla dojata
a starý kmen můj byl pln touhy.

Táž hra, týž zpěv po letech zas,
až můj se zachvěl v hloubi kořen,
já děkoval a trnul, žas',
že pro ty ptáky byl jsem stvořen!

Jar. Vrchlický

1853
1912